

SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEĞER EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNDE AİLE KATILIMI: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMALARI¹

FAMILY INVOLVEMENT IN SOCIAL STUDIES COURSE VALUE EDUCATION ACTIVITIES: TEACHER OPINIONS AND PRACTICES

Merve Nur BALLI²

Handan DEVECİ³

Başvuru Tarihi: 27.06.2023 Yayına Kabul Tarihi: 19.08.2023 DOI: 10.21764/maeuefd.1320680
(Araştırma Makalesi)

Özet: Aile içinde çocuğun öğrendiklerini yaşamına aktarabilmesi için sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımı sağlanmalıdır. Araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemektir. Araştırma deseni olarak temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanmıştır. Araştırma verileri tümevarımsal analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu fakat okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmadığını belirtmişlerdir. Değer eğitimine aile katılımını öğretmenler uzaktan eğitim, ev etkinlikleri ödevi, araştırma-proje çalışmaları, iletişimi artırma, okulda etkinlik düzenleme, aileleri sınıfa davet etme, belirli gün ve haftalardan yararlanarak sağlamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere ve öğretmenlere birtakım görevler düşmektedir. Araştırma sonucunda, sonuçlara dayalı olarak uygulamaya ve araştırmaya yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: *Sosyal bilgiler, değerler eğitimi, aile katılımı*

Abstract: In order for the child to transfer what he/she has learned in the family to his/her life, family participation should be ensured in the value education in the social studies course. The aim of the research is to determine the views and practices of social studies teachers regarding family participation in social studies value education activities. The basic interpretive qualitative research design was used as the research design. The participants of the research are social studies teachers working in secondary schools. The data of the research were collected with a semi-structured interview form. Research data were analyzed using inductive analysis method. As a result of the research, teachers stated that family participation is important in values education, but family participation in values education is not provided in schools. Teachers provide family participation in value education by using distance education, homework assignments, research-project studies, increasing communication, organizing activities at school, inviting families to class, and making use of certain days and weeks. According to the results of the research, parents and teachers have some duties to ensure family participation in value education activities. As a result of the research, various suggestions for practice and research were presented based on the results.

Keywords: *Social studies, values education, family involvement*

¹ Bu araştırma, birinci yazara ait bir yüksek lisans tezi çalışması olup, uluslararası bir eğitim sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye, mervenerballi@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2357-0199

³ Prof.Dr., Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir, Türkiye, hanil@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9765-2117

Giriş

Sosyal bilgiler dersinde bireylerin etkili bir yaşam sürdürmelerini sağlamak üzere gerekli bilgi, beceri ve değer kazanmaları için günlük yaşam ile iç içe olan bir eğitim verilmektedir. Günümüz dünyasında terör, şiddet, hırsızlık, rüşvet, çocuk istismarı, iç karışıklıklar gibi toplumsal yaşamın düzenini bozan ve insan yaşamını etkileyen birçok toplumsal sorunla karşılaşmaktadır. Bu gibi toplumsal sorunlar artış gösterirken toplum olarak birlik ve beraberliği sağlayan adalet, eşitlik, çalışkanlık, saygı, sevgi, yardımseverlik gibi değerler azalmaktadır. Türkiye’de ilk ve ortaokullarda planlı değer eğitimi veren derslerin başında günlük yaşamı geliştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler dersi gelmektedir. Değer, bir şeyin kıymetini ifade etmeyi sağlayan niteliktir. Değerler bir bakıma toplum tarafından ya da kişinin kendisi tarafından kabul edilen, neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirlemeye yarayan ölçüttür. Yararlı-zararlı, onaylanan-onaylanmayan, tasvip edilen-edilmeyen, doğru-yanlış gibi davranışlar değerler ile anlatılabilir (Turan ve Ulusoy, 2019). Değer eğitimi ile öğrenciler doğru ve yanlış öğrenirler. Doğrunun ve yanlışın farkında olan öğrencilerin kendileri ve toplum için güzel bir gelecek oluşturmaları beklenir (Deveci, 2008).

Değerlerin bireylere kazandırılmasında değer eğitimi kapsamında aile, okul ve çevrenin önemli sorumlulukları ve etkileri bulunmaktadır. Aile, bireyin ilk öğrenme yaşantılarının olduğu kurum olduğu için aynı zamanda değer eğitiminin de başladığı yerdir (Aslan, 2016). Çocuğun ilk öğrenme yaşantıları ailede gerçekleştiği için aile çocuğun ilk okuludur, anne-baba da çocuğun ilk öğretmenidir (Çamlıbel Çakmak, 2010). Çocuğun gelecek yaşamında nasıl bir insan olacağını belirleyen değer eğitimi ilk olarak ailede başlar; aile, okul ve öğretmen etkileşimiyle gelişir. Değer eğitimi uygulamalarında aileler ve toplumsal çevreler önemli bir kaynaktır. Öğrencilerin aileleri en temel ve en yakın çevresidir. Bu nedenle değer eğitimi kapsamındaki tutum ve davranışları çocuklarına kazandırabilmeleri için aile ve öğretmenlerin okul içinde ve okul dışında çeşitli uygulamalar yapmaları önem taşımaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2020). Okulda verilen değer eğitiminin evde, evde verilen değer eğitiminin okulda desteklenerek sürekliliğin sağlanması değer eğitiminde aile katılımıyla olanaklıdır (Driessen, Smit & Slegers, 2005; Şahin Tezel ve Ünver, 2005).

Sosyal bilgiler öğretmenleri evde, okulda ya da okul dışında ailelerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik olarak değer eğitiminde aile katılımı uygulamalar gerçekleştirebilir. Değer eğitiminde aile katılımı etkinlikler; aile iletişim etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımı evde öğrenme

etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenme etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımlı okul dışı öğrenme etkinlikleri kapsamında uygulanabilir (Aydoğan, 2021; Coleman ve Churchill, 2012; Epstein, 2019; Hornby, 2011; Karaçöp, 2020; Temel vd. 2020; Türe, 2018; Şen, 2021).

Değer eğitimi ile ilgili alan yazın incelendiğinde çok sayıda araştırmanın gerçekleştirildiği, araştırmaların özellikle 2000’li yıllardan sonra arttığı görülmüştür (Biter, 2019; Can, 2008; Gökdemir, 2019; Kılıç, 2020; Kınacı, 2018; Lovat, 2005; Saputri & Marzuki, 2021; Şahin, 2013; Şanlı & Köç, 2021). Aile katılımı ile ilgili alan yazın incelendiğinde aile katılımını okul öncesinde ele alan araştırmaların (Bartan & Aydemir Özalp, 2019; Kutlu Abu & Kayar, 2020; Ünüvar, 2010; Waanders, Mendez & Downer, 2005) çoğunlukta olduğu görülmüştür. Alan yazında aile katılımını ilköğretim düzeyinde inceleyen araştırmalar (Aksu & Karaçöp, 2015; Çıkar, 2019; Gürdoğan Bayır, Çengelci Köse & Deveci, 2016; İflazoğlu Saban & Şeker, 2010; Okore, 2007; Şad & Gürbüz Türk, 2013; Veugelers, 2000; Yaylacı, 1999), aile katılımına yönelik öğretmenlerin, öğretmen adaylarının ve ailelerin görüşlerinin ortaya konduğu çeşitli araştırmalar (Erdoğan & Demirkasımoğlu, 2010; Kınacı, 2018; Mendoza, 2021; Selanik Ay & Aydoğdu, 2016; Şengül, 2021; Walhof, 2016) ve aile katılımında yaşanan sorunlara ilişkin araştırmalar (Aslanargun, 2007; Finders & Lewis, 1994; Koçak, 1991; Ogelman, 2014) olduğu görülmektedir.

Sosyal bilgiler dersinde aile katılımının gerçekleştirilmesine yönelik alan yazında sınırlı sayıda araştırma ile karşılaşılırken (Deveci, 2008; Türe & Deveci, 2017; Türe & Deveci, 2021); sosyal bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımına yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanılamamıştır.

Sosyal bilgiler dersi temellerini kişinin kendisinden alan ve git gide genişleyen yakın çevresi üzerine biçimlendiren yaşamla iç içe olan bir derstir. Öğrencilerin yaşamındaki en temel ve en yakın çevresi aileleridir. Bu yüzden sosyal bilgiler dersi kapsamında değer eğitiminde aile katılımına yönelik planlı uygulamalar gerçekleştirmek büyük önem taşımaktadır. Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin değer eğitimi kapsamındaki kazanımları edinebilmeleri ve değer eğitimde aile katılımlı uygulamalara yer verilmesi bakımından bu araştırmanın farkındalık oluşturması, bu konuda yapılacak araştırmalara kaynaklık etmesi umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimi uygulamalarına;

- aile katılımı sağlanmasına ve bu konudaki deneyimlerine,
- 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda aile katılımı sağlanmasına,
- aile katılımı sağlamada öğretmenlere ve ailelere düşen görevlere,
- aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan sorunlara ve çözüm önerilerine

yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırma deseni, verilerin toplanması, katılımcılar, verilerin analizi ve inandırıcılık açıklanmıştır.

Araştırma Deseni

Nitel araştırmalar öznel olup, başkalarının dünyayı nasıl anlamlandırıldığını anlamak ve yorumlamak için yapılmaktadır (Creswell, 2021). Bu anlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde aile katılımı hakkındaki görüşlerine ve uygulamalarına yönelik bilgi edinebilmek için nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden de temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar bireylerin hayatlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırıdıklarıyla ilgilidir. Temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni de bireylerin bir durum veya olguyla ilgili anlamlarını açığa çıkarmak ve yorumlamakla ilgilidir, herhangi bir süreç, durum veya olguya ilişkin olarak bunların içinde yer alan bireylerin bakış açısı ve görüşlerini keşfetmeye çalışır (Merriam, 2015). Bu anlamda bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve uygulamalarına göre değer eğitiminde aile katılımını anlamak ve açıklamak için temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni benimsenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında araştırmacılar tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların kişisel bilgilerine yönelik üç, ikinci bölümde sosyal bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılım durumunu belirlemeye yönelik sekiz soru yer almaktadır. Öncelikle taslak görüşme formu ile ilgili olarak sosyal bilgiler eğitimi ve değer eğitimi alanlarında çalışma yapan dört uzman görüşüne başvurulmuş, daha sonra soruların amaca hizmet etme durumunu belirlemek için iki sosyal bilgiler öğretmeniyle pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme sonrasında görüşme formu yeniden gözden geçirilmiş ve düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Toplam görüşme süresi 311'57" dakika olup görüşmeler uygun olan sınıflarda veya online olarak yapılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında üst, orta ve alt olmak üzere üç farklı sosyoekonomik düzeyden toplam 10 okuldan seçilen öğretmenlerle görüşme gerçekleştirilmiştir. Okulların sosyoekonomik düzeyleri okul yöneticilerinin görüşlerine göre tanımlanmıştır. Üst, orta ve alt olmak üzere üç ayrı düzeyden toplam 48 ortaokul araştırmanın evrenini temsil etmektedir. Bu 48 okul arasından sosyoekonomik düzeyleri uygun biçimde karşılayacak 10 okul belirlenmiş, okullar alt-orta-üst sosyoekonomik düzeyden olmak üzere tesadüfi olarak seçilmiştir.

Araştırmada beşi erkek, 13'ü kadın olmak üzere toplam 18 öğretmen yer almıştır. Araştırmada cinsiyet bir değişken olarak ele alınmamıştır. Araştırma kapsamındaki yedi öğretmen üst, beş öğretmen orta, altı öğretmen alt düzey ortaokullarda görev yapmaktadır. Öğretmenlerden sekizi sosyal bilgiler öğretmenliği, yine sekizi tarih bölümü mezunu, iki öğretmende coğrafya bölümü mezunudur. Öğretmenlerin mesleklerindeki hizmet süresi 8 ile 33 yıl arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında, elde edilen verileri açıklayacak kavramlara, ilgilere ve ilişkilere ulaşılmak amaçlandığından veriler tümevarımsal analiz ile çözümlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen kodlar birleştirilerek temalara gidilmiştir. Hazırlanan kodlar ve temalar yorumlanarak elde edilen verilerin sonuçları incelenmiştir.

İnandırıcılık

Araştırmanın etik kurallara uygunluğunu sağlamak için bir devlet üniversitesinin Etik Kurulu'ndan 27.04.2021 tarih ve 59778 protokol numarası ile karar belgesi ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli olan araştırma izni alınmıştır. Okul müdürleriyle görüşülerek araştırma hakkında bilgi verilmiş, yöneticilerin onayları alınmış, alıntılar sırasında kod ad kullanılmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığını artıran bir unsur araştırmacının yapmış olduğu görüşmelere gösterdiği önem, özen ve harcamış olduğu zamandır. Glesne (2020) görüşmeye harcanılan zamanın ve katılımcılarla olumlu ilişkiler kurmak amacıyla geçirilen zamanın verilerin inandırıcılığına katkıda bulunacağını belirtmiştir. Bu sebeple araştırmacı görüşme yapacağı sosyal bilgiler öğretmenleri ile olumlu ilişkiler kurabilmek adına görüşme öncesi hem tanışmış, randevu alarak görüşme tarihini belirlemiştir. Aynı zamanda araştırma hakkında bilgi vermiş karşı tarafın sorduğu tüm soruları detaylı biçimde açıklamıştır. Görüşmeler katılımcıların kendilerini rahat hissedecekleri ve ifade edecekleri yerlerde yapılmıştır. Elde edilen veriler iki araştırmacı ile gözden geçirilmiş, oluşturulan kodlar teyit edilmiş, yapılan değişikliklere ilişkin araştırmacılar tam bir uzlaşmaya varmıştır. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla verilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimine Aile Katılımı Sağlamaya İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesi	f
Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir	15
Değer eğitimi sürekli olmalıdır	2
Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor	6
Aileler aktif olmalıdır	3
Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır	2
Öğrencinin ilgisini çeker	1

Öğretmenler değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu belirtmiştir. Konu ile ilgili olarak Oğuzhan Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Eğitim benim için sac ayağına benzer, yani üç temel ögesi vardır: Aile, okul, çevre. Bu sac ayaklarından herhangi bir tanesinde sıkıntı olması hedefe tam ulaşılmasına sebep olabilir. Bu yüzden okul-aile iş birliği yapılması gereklidir. Sosyal bilgiler dersinde değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesi önemlidir. Çünkü değerlerin temeli ailede atılıyor diyebiliriz.*

Yine araştırmaya katılan kimi öğretmenler değer eğitiminin sürekli olması gerektiği görüşüne sahiptir. Bu konuda Ela Öğretmen görüşünü *“Toplumu oluşturan bireylerin olumlu yöndeki davranışlarının gelişmesini sağlayan değer eğitimidir. Ancak değer eğitimi sadece okulda verilen eğitim değildir. Değer eğitimi sürekli olmalıdır.”* biçiminde açıklamıştır.

Araştırmaya katılan kimi öğretmenlere göre okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmamaktadır. Konuya dair Betül Öğretmen görüşünü *“Değer eğitiminde aile katılımının okullarda tam anlamıyla gerçekleşmediğini düşünüyorum.”* olarak belirtmiştir.

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden biri de sosyal bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin aktif olması gerektiğidir. Ailelerin aktif olması ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü *“Aileler aktif olmalıdır. Okulda, evde üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir.”* olarak açıklamıştır.

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine dair bir öğretmen görüşü ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiğidir. Konu ile ilgili olarak Leyla Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir: *“Ailenin değer eğitiminde etkili ve doğru bir şekilde yer alabilmesi için bilinçlenmesi gereklidir. Bu yüzden değer eğitimi etkinliklerini aileyle gerçekleştirebilmek için ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Öğrencinin ilgisini çekmesi, değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine yönelik öğretmen görüşleri arasındadır. Ahsen Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Daha önce okulumuzda sosyal bilgiler dersinde aile katılımı ile ilgili bir çalışma yapılmıştı. O zaman öğrencinin derse ilgisinin arttığı öğretmen tarafından gözlenmiş. Bu yüzden değer eğitiminde aile katılımı ile ilgili uygulamaların yapılmasının öğrencinin ilgisini çekeceğini düşünüyorum.”*

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılımını Sağlama Durumları

Öğretmenlerin değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını sağlama durumuna ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2

Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılma Durumuna İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılma Durumu	f
Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağladım	12
Uzaktan eğitim	3
Ev etkinlikleri ödevi	6
Araştırma, proje çalışmaları	5
İletişimi artırma	3
Okulda etkinlik düzenleme	2
Sosyal sorumluluk projeleri	2
Aileleri sınıfa davet etme	1
Kermes düzenleme	1
Belirli gün ve haftalardan yararlanma	1
Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlamadım	3

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu değer eğitimi uygulamalarına aile katılımı sağladığına ilişkin görüş belirtmiştir. Betül Öğretmen görüşünü “*Bu sene pandemiden ötürü sınıf ortamına ailenin gelmesini sağlayamadık. Öğrencilerimize ve ailelere uzaktan eğitimle değer eğitimine ailelerin katılımını sağlamaya çalıştık.*” olarak açıklamıştır.

Değer eğitimine aile katılma durumunu ev etkinlikleri ödevi ile gerçekleştirdiğini belirten Halime Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: “*Ailelere değer eğitimi ile ilgili el kitabı aldırardım. Her hafta bir değerle ilgili etkinlik örneği vardı. Bu şekilde ders konularımızla da ilişkilendirerek daha çok evde ailenin katılımıyla değerleri vermeye çalıştım.*”

Araştırma ve proje çalışmasıyla değer eğitimine aile katılımı sağladığını belirten Fatma Öğretmen görüşünü “*Öğrencilere ev ödevleri, projeler veriyorum. Bu ödevler ve projelerde de aslında çocuk birçok değeri kazanmış oluyor ve bu ödevleri öğrencinin ailesinin yardımıyla gerçekleştirmesini istiyorum.*” olarak açıklamıştır.

İletişimi artırma ile değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten Murat Öğretmen görüşünü “*Öğrencilerin aileleriyle iletişim hâlinde olarak evde öğrencilerin bazı değerleri kazanmaları noktasında iş birliğine gidiyorum.*” olarak ifade etmiştir.

Okulda etkinlik düzenleme ile değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten Gözde Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir: “*Bizim okul gezilerimiz oluyor. Bunları ailelerin katılımıyla gerçekleştiriyoruz. Eskişehir yakınlarında İnönü Savaşları'nın yapıldığı nokta vardır. Oraya gittik. O siperlikleri görmek, o alanı görmek, cephenin olduğu alanı gezmek, o ruhu birlikte yaşamak birçok değer ailenin katılımıyla çocuğa kazandırılması sağlanıyor.*”

Sosyal sorumluluk projeleri ile değer eğitimine aile katılımı gerçekleştirdiğini belirten Leyla Öğretmen görüşünü “*Sosyal sorumluluk projeleriyle aileyi değer eğitimine katıyorum. Örneğin, ‘Gönül Köprüsü’ diye bir proje yapmıştık. Kardeş okulumuz belirlenmişti. Oradaki bazı öğrenciler bizim okulumuza geldi, bizim okulumuzdan bazı öğrenciler de ailelerle birlikte o okula gitmişti. Bulduğu bölgeyi gezdirmişler, tanıtmışlar. Sevgi, paylaşma, empati gibi değerler kazandırılmıştı.*” sözleri ile açıklamıştır.

Kübra Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını aileleri sınıfa davet etme biçiminde sağladığını belirterek görüşünü “*Aileleri sınıf ortamına davet ederek etkinliklere katılımını sağlıyorum.*” biçiminde ifade etmiştir.

Leyla Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını kermes düzenleme biçiminde sağladığına dair görüşünü “*Kermes düzenlemiştim, çocuklarla aileler hep birlikte yardımlaşma, paylaşma, dayanışma ve birçok değeri kazandılar.*” biçiminde açıklamıştır.

Leyla Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını belirli gün ve haftalardan yararlanma biçiminde sağladığını belirtmiştir. Leyla Öğretmen görüşünü “*Pandemi dönemi öncesinde 23 Nisan’da yurtdışından öğrenciler geliyordu. O gelen öğrencileri velilerimiz evlerinde misafir ediyorlardı. Bu şekilde değer eğitiminde ailenin de yer almasını sağlıyordum.*” sözleri ile açıklamıştır.

Murat Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını sağlamadığını “*Sosyal bilgiler dersi değer eğitiminde bire bir ailenin katılımını sağladığım söylenemez.*” olarak ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın Değer Eğitiminde Aile Katılımı Sağlama Durumu

Araştırmaya katılan öğretmenler 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın değer eğitiminde aile katılımı sağlama durumunu kazanımlar ve etkinlikler bakımından ele almışlardır.

Öğretmenlerin 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki kazanımlarda değer eğitiminde aile katılımına yer verme durumuna ilişkin görüşleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Yer Alan Değer Eğitiminde Aile Katılımına Yönelik Kazanımlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Kazanımlar	f
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar var	13
“Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.”	2
“Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.”	2
“İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.”	1
“Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.”	1
“Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.”	1
“Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur.”	1
“Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.”	1
“Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.”	1
“Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.”	1
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar yok	2

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan birisi öğretmenlere göre “Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında toplumsal rollerle ilgili kazanım var. Evde şu rollerim var, okulda bu rollerim var diyen öğrenci ailesiyle birlikte toplumsal rollerinin, sorumluluklarının farkına varıyor.” olarak açıklamıştır.

Program da değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan bir diğeri sosyal bilgiler öğretmenlerine göre “Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Gözde Öğretmen

görüşünü “‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında sosyal dayanışma faaliyetleriyle ilgili kazanım var.” biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlere göre ilgili bir başka kazanım “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü “Yedinci sınıfın iletişim konusunda değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir. Örneğin, öğrencilerim ‘sen dili ben dili’ onunla ilgili ailelerin de içinde bulunduğu iletişimi canlandırmıştı.” olarak belirtmiştir.

Diğer kazanım, sosyal bilgiler öğretmenlerine göre “Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: “‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanında medya konusunda RTÜK’ü anlatmıştım ailelerinle rahatsız olduğunuz programları telefonlarından bu numaradan arayabilirler diye. Araştırma, bilimsellik gibi değerleri de kazandırabilmek için.”

Öğretmenlere göre ilgili bir kazanım da “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: “‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında öğrencinin ailesinin ve yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri tanımaya yönelik bir kazanım mevcut. Bu öğrenme alanını işlerken öğrenciden ailesinin yaptığı işi gelip sınıfta paylaşmalarını istedim.”

Kazanımlardan bir diğeri sosyal bilgiler öğretmenlerine göre “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: “‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında kaynakları israf etmeden kullanmayla ilgili konumuz vardı. Öğrencilerden evdeki faturaları getirmelerini bir ayda ne kadar tasarruf yaptıklarını görebilmek için.”

Öğretmenlere göre “Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.” değer eğitiminde aile katılımına yönelik bir kazanımdır. Bu kazanımla ilgili olarak Sedat Öğretmen görüşünü “‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanında popüler kültürü anlatıyoruz. Evde, okulda, sokakta öğrencinin rastlayabileceği popüler kültür örneklerini ele alan kazanımla aile katılımı sağlıyorum.” olarak ifade etmiştir.

Yine öğretmenlere göre “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: *“Yedinci sınıfta göç konumuz var ‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanında hatta. Çok göç alan bir mahalledeyiz. Yabancı uyruklular geliyor. Yabancı uyrukluların aileleri, kendi ülkelerinin dillerini konuşmaları, farklı yemekleri hazırlamaları saygı, sevgi gibi değerlerle aile katılımı sağlamak adına değer eğitimi konusunda birçok kazanım var.”*

Oğuzhan Öğretmen Programda değer eğitiminde aile katılımı sağlama bakımından herhangi bir kazanım örneği olmadığını belirtmiş ve görüşünü *“Doğrudan hatırladığım kazanım yok şu anda.”* olarak açıklamıştır.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik yer alan etkinliklere ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda Tablo 4’te yer almaktadır

Tablo 4

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda Yer Alan Değer Eğitiminde Aile Katılımına Yönelik Etkinliklere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Düzenlenen Etkinlikler	f
Röportaj yapma	4
Aile tarihi çalışması	1
Aile katılımlı geziler	4
Ev etkinlikleri ödevi	8
Araştırma, proje ödevleri	3

Öğretmenlere göre röportaj yapma, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinlikler arasındadır. Konuya dair İkra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: *“Kültür ve Miras’ öğrenme alanında değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir. Örneğin yöresel oyunlar, yöresel yemekler, kıyafetler gibi kültürümüzle ilgili şeyleri öğrenci gidip ailesine sordu. Bunu kayıt altına alıp sınıfta paylaşan öğrencilerimiz de olmuştu. Bu konuda da öğrenciler kültürümüzle ilgili değerleri ailesiyle birlikte kazanmış oldu.”*

Öğretmenlere göre değer eğitiminde aile katılımına yönelik bir diğer etkinlik aile tarihi çalışmasıdır. Cennet Öğretmen görüşünü *“‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında aile birliğine önem verme değerine ilişkin aile tarihi çalışması yaptırmıştık.”* biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlere göre değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden bir diğeri aile katılımlı gezilerdir. Ali Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: “‘Etkin Vatandaşlık’ öğrenme alanında topluma hizmet eden kuruluşlar, toplumsal ihtiyaçları karşılayan kurumlarla ilişkili olarak bazı sivil toplum kuruluşlarına ailelerle gezi düzenlenmişti. Aile katılımlı birçok değeri de öğrenci kazanmış oldu.”

Ev etkinlikleri de ödevi değer eğitiminde aile katılımına yönelik bir etkinliktir. Büşra Öğretmen görüşünü şu biçimde ifade etmiştir: “‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında geri dönüşümün öneminden bahsetmiştim, evde atıklarını uygun şekilde nasıl ayıracakları üzerine. Aile de tabii buna uyacak ki ona göre ayırırlar. Sonraki hafta bir öğrencim kendi mahallerine geri dönüşüm aracının gelmediğini, ayırdıkları atıkları koyamadıklarını söyledi. Belediyeyi aramalarını söyledim, yol gösterdim. Çocuk da evde ailesine aktarmış. Birlikte aramışlar. Sorumluluk, tasarruf gibi birçok değer benimsenmiş oldu.”

Öğretmenlere Göre Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Ailelere ve Öğretmenlere Düşen Görevler

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5

Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Ailelere Düşen Görevlere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Ailelere Düşen Görevler	f
Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı	5
Aileler farkındalığa sahip olmalı	4
Okul ile iş birliği yapılmalı	8
Sadece akademik başarıya odaklanmamalı	5
Okul ile iletişim kurulmalı	7
Model olunmalı	5
Vakit ayırmalı	2
Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı	7

Öğretmenlere göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden biri ailelerin çocuklara küçük yaşlarda değer kazandırmasıdır. Merve Öğretmen görüşünü “Değerlerin temeli ailede atıldığı için ailelerin çocuklarına daha küçük yaşlarda en

baştan bazı değerleri öğretmesi gerekiyor. Okulun da bu temeli atılan değerleri sağlamlaştırması gerekiyor.” olarak açıklamıştır.

Yine ailelere düşen görevlerden biri ailelerin farkındalığa sahip olmasıdır. Konuya dair Gözde Öğretmen görüşünü *“Ailelere düşen görev değer eğitiminde aile katılımının gerekliliğine inanmalarıdır. Bu anlamda ailelerin farkındalık kazanması gereklidir.”* olarak belirtmiştir.

Ailelerin okul ile iş birliği yapması konu kapsamında ailelere düşen görevler arasındadır. Fatma Öğretmen buna dair görüşünü *“Ailelerin okul ile iş birliği yapması gerekiyor ki okulda kazandırılmaya çalışan değerlerle evde kazandırılmaya çalışan değerler birbirini tamamlasın. Öğrenci değerleri içselleştirebilsin.”* olarak ifade etmiştir.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden biri öğretmenlere göre sadece akademik başarıya odaklanmamadır. Büşra Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Öncelikle ailelerin sadece not odaklı bakmamaları gerekiyor. Yani hayatın kendisi diyoruz sosyal bilgilere. Hayatın kendisiyse şayet öğrencilerin mezun olduklarında sorumluluklarını bilen, duyarlı olan, dürüst, saygılı, sevgili, adaletli bireyler olarak yetişmesi bizim en temel amacımız olmalıdır. Bu anlamda akademik başarıya odaklı olmamaları gerekir.”*

Okul ile iletişim kurulması, değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden biridir. Okul ile iletişim kurulması ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü *“Ailenin okul ile iletişim hâlinde olması gerekir. Çocuk okula başladı tamam artık ben rahatım gibi bir algıdan çıkmalıdır, çocuğunun değerleri tam anlamıyla kazanabilmesi için okul ile sürekli iletişim içinde olması gerekir.”* biçiminde belirtmiştir.

Ailelere düşen görevlerden biri de model olmadır. Model olma ile ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü *“Çocuklar çoğu şeyi davranışlara bakarak öğreniyorlar. Bu yüzden aileler çocuğa rol model olmalıdır.”* olarak dile getirmiştir.

Yine ailelere düşen görevlerden bir diğeri öğretmenlere göre vakit ayırmadır. Vakit ayırma ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü *“Ailelerin çocuklarına vakit ayırması gerektiğini düşünüyorum.”* biçiminde açıklamıştır.

Öğretmenlere göre ailelere düşen görevlerden biri değer eğitimi etkinliklerine katılmasıdır. Değer eğitimi etkinliklerine katılma ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Aile okulda kazandırılmaya çalışılan değerleri okul dışında devam ettirmeye çalışmalıdır. Bu da nasıl olur? Biz okulda çocuğun doğal çevreye karşı duyarlı olması için çevre temizliği yaptırıyorsak bunu okul dışındaki ortamlarda da devam ettirmeye çalışmalıdır.”*

Öğretmenlere göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen bir görev aile ile iş birliği yapmadır. Ela Öğretmen konuya dair görüşünü *“Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aileler ile iş birliği yapması gerekir.”* biçiminde açıklamıştır.

Yine aileler ile iletişim kurma değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerdendir. Ahsen Öğretmen görüşünü *“Öğretmenlerin aileyi okula çekmek ya da evde katılım gösterebilmeleri için sürekli iletişime geçmesi gereklidir.”* biçiminde ifade etmiştir.

Öğretmenlere düşen başka görevlerden biri de ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamadır. Ali Öğretmen görüşünü *“Sosyal bilgiler öğretmeni değer eğitimi etkinliklerinde ailelere yer vermelidir.”* olarak dile getirmiştir.

Model olma da değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerdendir. İkra Öğretmen görüşünü *“Öğretmen rol model olmalıdır. Sözlerle davranışlar çelişmemelidir. Çocuklar çok dikkatli bu konuda. Biz de duyuyoruz öğretmenim böyle demiştiniz böyle yaptınız diye.”* olarak ifade etmiştir.

Yine öğretmenlere düşen görevlerden biri öğretmenlerde farkındalık kazanılmasıdır. Sedat Öğretmen görüşünü *“Öğretmenin değer eğitiminde aile katılımının gerekli olduğunun farkında olması gereklidir.”* biçiminde belirtmiştir.

Ailelere haber mektupları gönderme de öğretmenlere göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerdendir. Ela Öğretmen görüşünü *“Öğretmenler öğrenciler aracılığıyla ailelere haber mektupları göndermelidir.”* olarak belirtmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlere düşen bir diğer görev öğrencileri motive etmedir. Murat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Öğretmenler öğrencilere ceza yoluyla değil de motive*

ederek değerleri kazandırmaya çalışmalıdır. Örneğin, geç kalan öğrencilere çevre temizliği yapturmamalıdır. Öğrencinin zihninde çevreye karşı duyarlı olma sanki bir cezaymış gibi bir algı oluşabilir.”

Ela Öğretmen değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevleri rehberlik servisi ile iş birliği yapma biçiminde belirtmiş ve görüşünü şöyle açıklamıştır: *“Öğretmen rehberlik servisinden bilgi alıp iş birliği yapılmalıdır. Bu sayede değer eğitiminde ailenin önemi üzerine, etkinlikler üzerine seminerler, eğitimler, konferanslar düzenlenmesi sağlanıp veliler davet edilebilir.”*

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen bir görev sabırlı değildir. Kübra Öğretmen görüşünü *“Öğretmenlerin sabırlı olması ve zaman harcamaya istekli olması gerekiyor.”* olarak açıklamıştır.

Elde edilen bulgulara göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen bir görev öğrencilerin fikrini almaktır. Konu ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü *“Öğretmenler sınıfa girdiği zaman öğrencilere ‘Haftaya ne yapabiliriz?’, ‘Bununla birlikte ailenizle beraber neler yapılabilir?’ diye öğrencilerin fikrini sormalı, öğrencilerin fikrini almalıdır.”* olarak dile getirmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımı Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlar

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılmasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7

Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımını Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Sorunlar	f
Ailelerin vakit ayıramaması	11
Akademik başarıya odaklanma	4
Okul-aile iş birliğinin yetersizliği	3
Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması	2
İletişimsizlik	7
Öğretmenlerin bilgi eksikliği	1
Ailelerin bilgi eksikliği	4

Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması	5
Maddi imkânsızlıklar	3
Ailelerin isteksiz davranması	4

Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan bir sorun ailelerin vakit ayıramamasıdır. Sedat Öğretmen görüşünü *“Yaşadığım en büyük sıkıntı ailelerin çalışması, iş hayatında olmasından dolayı çocuklarına vakit ayıramamaları.”* biçiminde belirtmiştir.

Öğretmenlere göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan bir sorun akademik başarıya odaklanmadır. Kübra Öğretmen görüşünü *“Aileler akademik başarıya odaklanıyorlar. Aileler okulda değer kazanıp kazanamamaktan çok puana odaklanmış durumdadır.”* olarak açıklamıştır.

Yine okul-aile iş birliği yetersizliği konuya dair yaşanan bir sorundur. Büşra Öğretmen görüşünü *“Okul-aile iş birliğinin istenilen düzeyde olmamasını büyük bir sorun olarak görüyorum.”* diyerek dile getirmiştir.

Sosyal bilgiler ders saatinin az olması değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardandır. Konu ile ilgili olarak Fatma Öğretmen görüşünü *“Ders saatimizin yetersiz olması bu tür etkinlikleri yapmaya olanak vermiyor ve büyük bir sorun oluşturuyor.”* olarak ifade etmiştir.

Öğretmenlere göre yaşanan sorunlardan bir diğeri iletişimsizliktir. Konuya dair Gözde Öğretmen görüşünü *“Okul ve aile arasında iletişimsizlik söz konusu. Böyle etkinlikler için aile ile iletişim kurmaya çalıştığımızda ne yazık ki başarısız oluyoruz.”* olarak belirtmiştir.

Öğretmenlere göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan bir başka sorun öğretmenlerin bilgi eksikliğidir. Burak Öğretmen görüşünü *“Öğretmenlerin değer eğitiminde aile katılımı konusunda nasıl bir uygulama yapacağını bilmiyor olması bu tür etkinlikleri yapmak için büyük bir engel teşkil ediyor.”* olarak açıklamıştır.

Yaşanılan sorunlardan bir diğeri ailelerin bilgi eksikliğidir. Fatma Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir: *“Ailelere okul içindeki etkinliklere katılım konusunda yönlendirme yaptığımızda bu durum belirli düzeyde gerçekleşiyor. Fakat okul dışındaki bir ortamda değerleri kazandırmak için nasıl bir yol izleyeceğini bilmemeleri katılım göstermemelerine sebep oluyor.”*

Öğretmenlere göre konuya dair yaşanan sorunlardan diğeri ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır. Ahsen Öğretmen görüşünü “*Ailelerimizin eğitim seviyeleri düşük olduğundan dolayı kendini yetersiz hissetmesi katılım sağlamalarında sorun oluşturuyor.*” olarak dile getirmiştir.

Öğretmenlere göre maddi imkânsızlıklar, değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan bir sorundur. Merve Öğretmen görüşünü “*Ailelerin maddi imkânsızlıkları söz konusu. Pandemi döneminden ötürü işten çıkarılan ailelerimiz oldu. Bu durum da ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılım göstermelerine sorun oluşturdu.*” biçiminde belirtmiştir.

Elde edilen bulgulara göre ailelerin isteksiz davranması konu ile ilgili yaşanan bir sorundur. Ailelerin isteksiz davranması ile ilgili olarak Büşra Öğretmen görüşünü “*Ailelerin en azından evde gerçekleştirilecek uygulamalara katılım sağlayabilmeleri için etkinlik gönderiyoruz. Fakat son derece isteksiz davranıyorlar.*” olarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasına İlişkin Önerileri

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasındaki önerilerine ilişkin görüşleri aşağıda Tablo 8’de sunulmaktadır.

Tablo 8

Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasına İlişkin Öneriler

Öneriler	f
Aile eğitimleri düzenlenmeli	8
Okul-aile iş birliği sağlanmalı	4
Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli	2
Aileler ile iletişim kurulmalı	6
Aileler sınıf ortamına davet edilmeli	5
Ev ziyaretleri düzenlenmeli	1
Araştırma, proje çalışmalarıyla sağlanmalı	3
Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli	2
Ailelere haber mektupları gönderilmeli	1
Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı	7
Aile büyükleriyle çalışılmalı	2
Öğretmenler model olmalı	1
Aile katılımlı geziler düzenlenmeli	6
Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı	2
Kermesler düzenlenmeli	1
Sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmalı	1
Sosyal sorumluluk projeleri düzenlenmeli	2
Ailelere yönelik kurslar açılmalı	1

Sosyal bilgiler ders saati artırılmalı	1
Aileler vakit ayırmalı	4
Akademik başarıya odaklanılmamalı	1
Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı	1

Burak Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile eğitimlerinin düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Aile eğitimlerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü “*Aile eğitimleri düzenlenerek aileler değer eğitimi konusunda bilgilendirilebilir. Bu bilgilendirmeden sonra da hem ailenin katılımı artar hem de daha bilinçli olmuş olurlar.*” olarak belirtmiştir.

Nur Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini okul-aile iş birliğinin sağlanması olarak belirtmiş ve görüşünü “*Değer eğitimi gerçekleştirirken okul ile iş birliği sağlanmalı ki kalıcılığı yakalayabilelim.*” biçiminde açıklamıştır.

Cennet Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aileler ile iletişim kurulması olarak belirtmiştir. Görüşünü “*Telefon görüşmeleri yapılabilir. Aileye çocuğuna değerleri kazandırmada nasıl yardımcı olunacağı, nasıl katılım gösterebileceği öğretmen tarafından söylenebilir. Karşılıklı öneriler tartışılır, konuşulur.*” diyerek dile getirmiştir.

Fatma Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerisini ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi olarak sunmuştur. Fatma Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: “*Aileyi sınıf ortamına davet edebiliriz. Burada çocuğa bir sorumluluk verip ailenizle birlikte herhangi bir konuyu araştıracaksınız gelip sınıf ortamında ailenizle birlikte çalıştığınız konuyu anlatabilirsiniz denilebilir.*”

Ev ziyaretleri düzenlenme biçiminde önerisini sunan Leyla Öğretmen görüşünü “*Sınıf öğretmeni olduğumuz sınıflarda -tabii her öğretmenin yapacağını düşünerek- ev ziyaretleri planlanabilir. Bu sayede veliye değer eğitimi uygulamalarını açıklayabiliriz.*” olarak belirtmiştir.

Ela Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerileri araştırma, proje çalışmaları olarak belirtmiştir. Ela Öğretmen görüşünü “*Öğrencilere araştırma ve proje ödevleri verilip ailenizden görüşlerini alın sonra bizimle okulda paylaşın diyebiliriz. Değerler aile katılımıyla bu şekilde kazandırılabilir.*” biçiminde açıklamıştır.

Gözde Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmesi olarak belirtmiş, görüşünü “*Öğretmenlerin değer eğitiminde ailenin ve kendisinin rolünün farkında olmasını sağlayacak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.*” olarak ifade etmiştir.

Ela Öğretmen önerisini ailelere haber mektupları gönderilmeli biçiminde belirtmiş, görüşünü “*Ailelere haber mektupları gönderilerek sağlanabilir. Ailelerden öğrencinin evdeki değer eğitimi davranışları değerlendirmeleri istenebilir.*” biçiminde dile getirmiştir.

Sedat Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerisini aile büyükleri ile çalışılması olarak dile getirmiş, görüşünü de “*Aile büyükleri ile çalışılabilir. Özellikle neneler, dedeler çocuklara direkt hikâye anlatarak veya geçmiş yaşantılardan örnekler vererek değerleri kazandırabilir.*” biçiminde ifade etmiştir.

Murat Öğretmen değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik önerisini öğretmenlerin model olması olarak sunmuştur. Görüşünü ise “*Öğretmenlerin rol model olmasıyla öğrencilerin değerleri olması gereken biçimde kazanılması sağlanabilir.*” diyerek dile getirmiştir.

Gözde Öğretmen değer eğitiminde aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile katılımı geziler düzenlenmesi olarak belirten Gözde Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır: “*Aile, öğretmen, öğrenciler teması bir değer olan tiyatroya gidebilir. Tiyatrodan sonra bir yere oturup değerlendirilebilir. Tarihi ören yeri, müzeye gidilebilir. Örneğin, etnografya müzelerine ailelerle gidilebilir. O dönemin eşyaları, kıyafetleri, yaşam tarzları nelerdir değerlendirilir, empati değeri kazandırılabilir.*”

Belirli gün ve haftalardan yararlanma Merve Öğretmen tarafından değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik öneri olarak sunulmuştur. Merve Öğretmen görüşünü “*Değer eğitiminde aile katılımı belirli gün ve haftalarla sağlanabilir. Aileler düzenlenen törenlere davet edilir.*” biçiminde açıklamıştır.

Kermes düzenleyerek değer eğitiminde aile katılımı sağlanmalıdır diyen Leyla Öğretmen görüşünü “*Kermesler düzenlenebilir ailelerin katılımıyla. Bu kermesler sırasında ailelerin yaptıkları ürünler satılıyor. Bu sayede çocuğa yardımseverlik, paylaşma, dayanışma gibi birçok değer de kazandırılmış olur.*” olarak ifade etmiştir.

Leyla Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmalı biçiminde bir öneri sunmuş, görüşünü şöyle dile getirmiştir: *“Sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılabilir. Örneğin; LÖSEV ile çalışma yapılabilir. Şöyle olur; gönüllülük esasına bağlı olarak, öğrenciler ve aileleriyle birlikte yardım olayına girilebilir. Çocuklar böylece empati, yardımseverlik gibi değerleri aile katılımıyla kazanabilir.”*

İkra Öğretmen konuya yönelik önerisini sosyal sorumluluk projelerinin düzenlenmesi olarak sunmuştur. Görüşünü ise şöyle açıklamıştır: *“Yardımlaşmanın, dayanışmanın önemini anlatırken sokak hayvanlarına su, süt, yem vermeleri istenebilir. Tabii ailenin de katılımıyla olacak. Evlerinin çevresine su kapları, mama kapları koyabilirler.”*

Halime Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerisini sosyal bilgiler ders saatinin artırılması olarak belirtmiş, görüşünü *“Sosyal bilgiler ders saatinin artırılması gerekiyor ki biz gerek değer eğitime gerekse başka konularda aileyi katabilelim. Onlarla daha çok uygulama yapabilelim.”* biçiminde açıklamıştır.

Değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik önerisini ailelerin vakit ayırması olarak ifade eden Nur Öğretmen görüşünü ailelerin vakit ayırması olarak sunmuştur. Nur öğretmen görüşünü *“Biz öğretmenler her ne kadar değer eğitimi uygulamalarını planlayalım, bunun aile katılımıyla olması için öncelikle ailenin bu anlamda çocuğuna vakit ayırması gerekir.”* biçiminde dile getirmiştir.

Büşra Öğretmen değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik önerisini akademik başarıya odaklanılmaması olarak belirterek *“Ailelerin sadece sınava odaklanmaması gereklidir. Değerlerin de önemli olduğunun bilincinde olmalılar.”* biçiminde görüşünü açıklamıştır.

Cennet Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerisini *“Maddi imkânsızlıkları olan öğrencilere destek olunarak değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir.”* diyerek dile getirmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda öğretmenler değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerini; “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Değer eğitimi sürekli olmalıdır”, “Okullarda değer eğitime aile katılımı sağlanmıyor”, “Öğrencinin ilgisini

çeker” olarak ifade etmişlerdir. Akpınar ve Özdaş (2013)’ın araştırmasında da değer eğitimine ailenin katılmasının önemli olduğu belirtilmiştir. Aktepe (2016)’nin araştırmasında anne ve babaların değer eğitiminde aktif olarak yer alması gerektiği ve ailelerin değer eğitiminde sürece dâhil edilmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Yazıcı (2006)’nın araştırmasında değerlerin ailede ve çevrede pekiştirildiği, ailelerin aktif olarak sürece katkı sağlaması gerektiği, değer eğitiminde ailenin önemli olduğu açıklanmıştır. Knafo (2003)’nun araştırmasında değer eğitimi sürecinde ailenin öneminin büyük olduğu, ailelerinin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yazar ve Erkuş (2013)’un araştırmasında anne ve babaların değer eğitiminde duyarlı olmadıkları, değer eğitimine ailenin katılım göstermediği açıklanmıştır. Alan yazında konuyla ilgili olarak farklı çalışmalarda (Deveci ve Selanik Ay, 2014; Lawson, 2003; Şad ve Gürbüz Türk, 2013; Tüm kaya, 2017; Türe ve Deveci, 2017) değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğu, ailelerin süreçte aktif olması gerektiği, değer eğitimine aile katılımı sağlanmadığı açıklanmıştır.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin görüşlerini; “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağladım” ve “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlamadım” biçiminde açıklamışlardır. Alabay ve Ersal (2020)’ın araştırmasında okullarda düzenlenen etkinliklere ailelerin katılımının sağlanamadığı ifade edilmiştir. İflazoğlu Saban ve Şeker (2010)’in araştırmasında ailelerin çocuklarının eğitimine katılımlarının düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. Stern (2003)’in araştırmasında belirli gün ve haftaların aile ve okul için önemli bir katılım fırsatı olduğu belirtilmiştir. Deveci ve Çengelci Köse (2019) tarafından güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan öğrencilerin çevresiyle birlikte değer eğitiminin sağlanabileceği ifade edilmiştir. Bower ve Griffin (2011)’in araştırmasında aile katılımının okul dışında aile katılımlı etkinliklerle sağlanabileceği belirtilmiştir. Hung (2007) araştırmasında çocukların eğitiminde başarı sağlayabilmek için aile katılımının temel unsurları içinde ev ödevleri olduğunu açıklamıştır.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında aile katılımına yönelik çeşitli kazanımlar yer aldığını belirtmişlerdir. Türe (2018) araştırmasında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın öğrenme alanlarında aile katılımına yönelik çeşitli kazanımların olduğunu belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin görüşlerini; “Röportaj

yapma”, “Aile tarihi çalışması”, “Aile katılımlı geziler”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje ödevleri” olarak ifade etmişlerdir. Ersoy (2020) araştırmasında aile büyükleriyle gerçekleştirilebilecek sözlü tarih, röportaj çalışmalarıyla aile içinde değerlerin ortak olarak kazanılabileceğini ifade etmiştir. Alan yazında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılıma yönelik etkinliklere ilişkin herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı”, “Okulla iş birliği yapılmalı”, “Okulla iletişim kurulmalı”, “Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı”, “Ailelerde farkındalık kazanılmalı”, “Model olunmalı”, “Sadece akademik başarıya odaklanmamalı”, “Vakit ayırmalı” olarak ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin görüşlerini ise; “Ailelerle iş birliği yapmalı”, “Ailelerle iletişim kurmalı”, “Model olmalı”, “Öğrencileri motive etmeli”, “Ailelere haber mektupları göndermeli”, “Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamalı”, “Rehberlik servisi ile iş birliği yapmalı”, “Öğretmenlerde farkındalık kazanılmalı”, “Sabırlı olmalı”, “Öğrencilerin fikrini almalı” olarak ifade etmişlerdir. Gözel (2018) araştırmasında ailelere düşen görevleri; iyi bir rol model olma, evrensel ve millî değerleri çocuğuna öğretme ve çocuğuyla değer eğitimi etkinliklerinde bulunma, öğretmenlerin rol model olması biçiminde ifade etmiştir. Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) araştırmasında ailelere düşen görevleri; çocuklarına zaman ayırma, okulla iletişim konusunda hassas olma, ailelerin okulda yapılanlara katkı sunması, ailelerin çocuklarının eğitimine önem vermesi olarak belirtmiştir.

Araştırmada öğretmenler değer eğitiminde ailenin katılmasında yaşanan sorunları “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “Maddi imkânsızlıklar” olarak ifade etmişlerdir. Koçak (1991) araştırmasında aile katılımına yönelik yaşanan sorunları; okul-aile iletişiminin yetersiz olması, ailelerin yeterince bilgi sahibi olmamaları, ailelerin zaman ayıramaması, sınıflardaki öğrenci sayısının çokluğu olarak belirtmiştir. Finders ve Lewis (1994)’in araştırmasında aile katılımı ile ilgili yaşanan sorunlar; anne-babaların Ogelman (2014)’in araştırmasında ailelerin katılımında karşılaşılan sorunlar temelde ailelerin ve öğretmenlerin zaman ayıramaması, maddi imkânsızlıklar başlıkları altında ele alınmıştır. Çelik (2021)’in araştırmasında yaşanan sorunlar; okul-aile iş .

birliğinin yetersiz olması, ailelerin ilgisiz ve isteksiz davranması, ailelerin okulla iletişim sorunu yaşamaları, ailelerin eğitim düzeylerinin yetersiz olması, maddi imkânsızlıkların olması biçiminde belirtmiştir. Lindberg (2014) araştırmasında yaşanan sorunları; ailelerin ilgisiz olmaları, ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması, ailelerin zaman ayıramamaları, öğretmenlerin uygulama yapabilme konusunda eğitiminin yetersizliği olarak ifade etmiştir. Bilaloğlu ve Arnas (2019) araştırmasında aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunları; ailelerin kendilerini yetersiz hissetmesi, uygun olanaklara sahip olmama, zaman bulamama, öğretmenin yönlendirme eksikliği, zaman planlamasında yaşanan sorunlar ve okul-aile iletişimsizliği olarak ifade etmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin önerilerini; “Aile eğitimleri düzenlenmeli”, “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli”, “Ailelere haber mektupları gönderilmeli” olarak belirtmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin diğer önerilerini; “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Aile büyükleriyle çalışılmalı”, “Öğretmenler model olmalı”, “Aile katılımlı geziler düzenlenmeli”, “Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı”, “Kermesler düzenlenmeli”, “Aileler vakit ayırmalı”, “Akademik başarıya odaklanılmamalı”, “Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı” olarak ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Albez ve Ada (2017) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; okul-veli iş birliği sağlama, maddi anlamda ailelere destek olma, öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama, ailelerin evde katılım gösterebileceği etkinlikler planlama olarak açıklamıştır. Görür (2020) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin yapılması, seminerler düzenleme, anne-baba eğitimleri düzenleme olarak ifade etmiştir. Çamlıbel Çakmak (2010) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; aile bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi, ailelerle iletişim kurulması, yetişkin eğitim sınıfları açma, konferanslar düzenleme, ev ziyaretleri yapma, evde ailenin katılımıyla yapılabilecek etkinlikler düzenleme, ailelere haber mektupları gönderme biçiminde açıklamıştır. Eliason ve Jenkins (2003)’in araştırmasında aile katılımının ailelerle olumlu iletişim kurularak sağlanacağı belirtilmiştir. Otto (2018)’un araştırmasında aile ve okul arasında etkili iletişimin ailelerin yürütülecek çalışmalara katılımlarını sağlayacağı ifade edilmiştir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak aşağıdaki öneriler sunulabilir.

- Okul ortamında veya okul dışındaki ortamlarda değer eğitimine her aileyi eğitim sürecine dâhil edebilecek, ailelerin kişisel becerilerine uygun etkinlik planları hazırlanıp uygulanabilir.
- Değer eğitiminde aile katılımına yönelik seminerler, konferanslar düzenlenebilir.
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya ilişkin kazanımlara ağırlık verilebilir.
- Değer eğitiminde aile katılımı etkinlikleri gerçekleştirilirken okul ve aile arasında iletişimin hızlı ve kolay olması sağlanabilir.
- Lisans programlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik derslere yer verilebilir.
- Değer eğitiminde aile katılımıyla gerçekleştirilecek etkinlikler hakkında ailelerin, öğrencilerin görüş ve önerileri alınabilir.
- Sosyal bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerine aile katılımına ilişkin deneme modelinde, eylem araştırması gerçekleştirilebilir.
- 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve sosyal bilgiler ders kitapları değer eğitiminde aile katılımı bakımından değerlendirilebilir.
- Değer eğitiminde aile katılımının farklı dersler kapsamında uygulanmasına ilişkin çeşitli araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Kaynakça

- Akpınar, B. & Özdaş, F. (2013). İlköğretimde değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 105-113.
- Aksu, F. & Karaçöp, A. (2015). Öğrencilerin ev temelli fen öğrenme etkinliklerine aile katılımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 456-476.
- Aktepe, V. (2016). Ailede değerler eğitimi ve program ihtiyacı. R. Turan ve K. Ulusoy (Eds.), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* içinde (ss. 77-94). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Alabay, E. & Ersal, H. (2020). Sınıflarında farklı kültürden çocuk olan okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları eğitim programına ilişkin görüşlerin incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 107-134.
- Albez, C. & Ada, Ş. (2017). Okul-aile ortaklığı: Güçlükler, beklentiler, gereksinimler, öneriler. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 1-18.
- Aslan, S. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(25), 203-227.
- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135.
- Aydoğan, Y. (2021). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. T. G. Yıldız (Eds.). *Aile Eğitimi ve Katılımı* içinde (ss. 103-135). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bartan, M. & Aydemir Özalp, T. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının etkinlik planlarında aile katılımı boyutunun incelenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 21-30.
- Bilaloğlu, R. & Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823.
- Biter, M. (2019). Sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyunlarla değerler eğitimi: Bir eylem araştırması [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi].
- Bower, H. A. & Griffin, D. (2011). Can the Epstein model of parental involvement work in a high-minority, high-poverty elementary school? A case study. *Professional School Counseling*, 15(2), 77-87.
- Can, Ö. (2008). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi].
- Coleman, M. & Churchill, S. (2012). Challenges to family involvement. *Childhood Education*, 73(3), 144-148.
- Creswell, J. W. (2021). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 1-17.
- Çelik, S. (2021). İlköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi: Beklentiler, sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4(1), 38-50.

- Çıkar, İ. (2019). İlkokul ve ortaokul düzeyinde aile katılımının veli görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Van ili örneği [Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi].
- Deveci, H. (2008). Learning from parents and learning with parents in social studies. *World Applied Sciences Journal*, 3(5), 715-724.
- Deveci, H. & Çengelci Köse, T. (2019). Değer eğitiminde güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan yararlanma. R. Turan ve K. Ulusoy (Eds.), *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* içinde (ss. 191-210). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Deveci, H. & Selanik Ay, T. (2014). Sosyal bilgiler dersinde çocuktan çocuğa öğretim yaklaşımına ilişkin öğretim uygulaması. *İlköğretim Online Dergisi*, 13(1), 1-16.
- Driessen, G., Smit, F. & Slegers, P. (2005). Parental involvement and educational achievement. *British Educational Research Journal*, 31(4), 509-532.
- Ekşi, H. & Katılmış, A. (2020). Karakter ve değerler eğitimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Eliason, C. & Jenkins, L. (2003). A practical guide early childhood curriculum. New Jersey Columbus: Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Epstein, J. L. (2019). Okul, aile ve toplum işbirliği. Ç. Apaydın (Çev. Eds.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erdoğan, Ç. & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Ersoy, F. (2020). Sosyal bilgiler eğitiminde aile katılımı. A. Karaçöp (Eds.), *Teori ve Uygulamalarıyla Eğitimde Aile Katılımı* içinde (ss. 259-295). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Finders, M. & Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational Leadership*, 51(8), 50-54.
- Glesne, C. (2020). Nitel araştırmaya giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Görür, E. (2020). Okul öncesi dönemde uygulanan aile katılımı etkinlikleri hakkında öğretmen görüşleri [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi].
- Gökdemir, S. (2019). 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Gözel, Ü. (2018). Hayat bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi].

- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. & Deveci, H. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarına göre ilkokullarda değer eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 317-339.
- Hornby, G. (2011). Parental involvement in childhood education. New York: Springer.
- Hung, C.-L. (2007). Family, schools and taiwanese children's outcomes. *Educational Research*, 49(2), 115-125.
- İflazoğlu Saban, A. & Şeker, M. (2010). İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 361-390.
- Karaçöp, A. (2020). Teori ve uygulamalarıyla eğitimde aile katılımı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kılıç, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretiminde animasyonlarla değerler eğitiminin etkililiği [Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi].
- Kınacı, M. K. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve sosyal bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşleri [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi].
- Knafo, A. (2003). Authoritarians, the next generation: Values and bullying among adolescent children of authoritarian fathers. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 3(1), 199-204.
- Koçak, Y. (1991). Okul-aile iletişiminin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 129-133.
- Kutlu Abu, N. & Kayar, Z. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 156-183.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: Parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38(1), 77-133.
- Lindberg, E. N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1-23.
- Lovat, T. (2005). Values education and teachers' work: A quality teaching perspective. *Australian Government Department of Education Science and Training*, 1-13.
- Mendoza, R. (2021). Family involvement in the classroom [Master dissertation, California State University].
- Merriam, S. B. (2015). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Ogelman, H. G. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmaları: Denizli iliörneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 259-284.
- Okore, M. (2007). How teachers understand, respond to, and implement values education in Kenyan schools [Doctoral dissertation, University of Pretoria].
- Otto, B. (2018). Language development in early childhood. New Jersey: Pearson Merrill.
- Saputri, R. & Marzuki, M. (2021). The role of parents and society in values education and civic education. *Jurnal Civics*, 18(2), 268-275.
- Selanik Ay, T. & Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 562-590.
- Stern, J. (2003). Involving parents. London: Continuum.
- Şad, S. ve Gürbüzürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.
- Şahin Tezel, F. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Şahin, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi özyeterliliklerinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].
- Şanlı, M. & Köç, A. (2021). Orhun Abidelerinde sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ortak değerler. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 48-68.
- Şen, M. (2021). Ev ve ev dışındaki ortamlarda öğrenme etkinlikleri. T. G. Yıldız (Eds.). *Aile Eğitimi ve Katılımı* içinde (ss. 193-215). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şengül, S. (2021). 6. sınıf öğrencilerinin, veli ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşleri: Çoklu durum çalışması örneği [Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi].
- Temel, F., Aksoy, A. ve Kurtulmuş, Z. (2020). Erken çocukluk eğitimde aile katılım çalışmaları. F. Temel (Eds.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* içinde (ss. 267-298). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2019). Farklı yönleriyle değerler eğitimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tümkaya, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 83- 98.
- Türe, H. (2018). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: Bir eylem araştırması [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi].

- Türe, H. & Deveci, H. (2017). Aileden çocuğa sosyal bilgiler eğitimi: Uygulama örneği. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*, 1(1), 5-21.
- Türe, H. & Deveci, H. (2021). Sosyal bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: Bir eylem araştırması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 46(205), 409-452.
- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719-730.
- Veugelers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 52(1), 37- 46.
- Waanders, C., Mendez, J. & Downer, J. (2005). Parent characteristics, economic stress and neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education. *Journal of School Psychology*, 45(6), 619-636.
- Walhof, S. (2016). Parent involvement in the middle school [Master dissertation, Iowa].
- Yaylacı, A. F. (1999). İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı (Ankara ili örneği). [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Yazar, T. & Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.

Extended Abstract

The aim of this research is to determine the views and practices of social studies teachers regarding family participation in value education activities in social studies course. Basic interpretive qualitative research as a research design pattern is used. The participants of the research are social studies teachers. The data of the research were collected through a semi-structured interview form. Research data were analyzed using descriptive analysis method.

As a result of the research, social studies teachers' opinions on the realization of values education practices with family participation; They stated that "Family participation is important in value education", "Value education should be continuous", "Family participation in values education is not provided in schools", "Families should be active", "Studies should be carried out to raise awareness in families", "It attracts students' attention". The result of the research examined supports

the findings of the research carried out "Family participation is important in value education", "Studies should be carried out to raise awareness in families", "Families should be active".

As a result of the research, social studies teachers' opinions on the participation of the family in value education practices; They explained as "I provided family participation in value education activities" and "I did not provide family participation in value education activities". Teachers who stated that they provide family participation in value education; "Distance education", "Home activities homework", "Research, project work", "Increasing communication", "Organizing activities at school", "Social responsibility projects", "Inviting families to class", "Organizing a bazaar", "Specific day" and benefit from weeks".

As a result of the research, social studies teachers stated various achievements regarding family participation in values education in the learning areas of the 2018 Social Studies Curriculum. As a result of the research, social studies teachers' views on the activities for family participation in values education in the learning areas of the 2018 Social Studies Curriculum; They expressed it as "Interview", "Family history study", "Excursions with family participation", "Home activities homework", "Research, project assignments".

As a result of the research, social studies teachers' opinions on the duties of families in providing family participation in value education activities; "Children should gain values at an early age", "Cooperation with the school", "Communication with the school", "Participation in value education activities", "Awareness should be gained in families", "Modelling", "Should not focus only on academic success", "Spend time" they stated.

Social studies teachers' opinions on the duties of teachers in providing family participation in value education activities; "Collaboration with families", "Communicating with families", "Being a model", "Motivating students", "Send news letters to families", "Ensuring families to participate in value education activities", "Collaborating with the guidance service", " They stated that awareness should be gained in teachers", "They should be patient", "They should take the opinions of the students".

As a result of the research, social studies teachers' opinions on the problems experienced in the participation of the family in value education; "Inadequate school-family cooperation", "Low

educational level of families", "Lack of knowledge of families", "Lack of knowledge of teachers", "Lack of communication", "Family failure to spare time", "Family behaving reluctantly", "Family lack of knowledge" are less", "Focusing on academic success", "Financial impossibilities". Regarding the subject, the problems experienced regarding family participation in Koçak's (1991) research; miscommunication, lack of knowledge of families, lack of time for families, and the high number of students.

As a result of the research, social studies teachers' suggestions regarding the realization of family participation in values education; "Family trainings should be organized", "School-family cooperation should be ensured", "Information meetings should be organized for families", "Families should be contacted", "Families should be invited to the classroom environment", "Home visits should be organized", "Research and project studies should be provided", "In-service training should be organized for teachers", "News letters should be sent to families".

As a result of the research, social studies teachers' other suggestions regarding the realization of family participation in values education; "Events with family participation should be held at home", "Work with family elders", "Teachers should be models", "Excursions should be organized with family participation", "Should be provided with certain days and weeks", "Federation bazaars should be organized", "Cooperation with non-governmental organizations", "Social responsibility projects should be organized", "Courses for families should be opened", "Social studies course hours should be increased", "Families should spare time", "Academic success should not be focused on", "Families with financial difficulties should be supported".

An important part of the research results overlap with the family involvement studies in the literature. No research has been found on family participation in social studies course value education. In this sense, it is expected that the research carried out will contribute to the literature.

ETİK BEYAN:" Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan 27.04.2021 tarih ve 59778 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. "